

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Multumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Câmpul morților

Luptele din Galiția. — În fața cetății Przemysl.

— Dela un martor ocular. —

Dăm mai la vale o descriere a îngrozitoarelor lupte dela Przemysl. Autorul acestor rânduri a fost martor ocular al celor întâmplate acolo, deci și descrierea d-sale primește o notă mult mai interesantă și mai vrednică de crezare.

„Noi, adică trupele noastre luptăm acum împreună cu trupele germane. Rezultatul luptelor date împreună a fost strălucit: la cetatea noastră cea mai mare de aci din partea de mijloc-noapte, Przemysl și în împrejurul ei, nu măresc faptele, 40 mii de Ruși au rămas morți; mii de cioare și corbi vedeai sburând prin văzduh deasupra cadavrelor eroilor căzuți pe câmpul de luptă. Cu vremea aceste hieie sburătoare au devenit așa de obraznice, încât prin ploaia cea mai deasă a gloanțelor se lăsau jos pe câmpul de luptă și cu sutele înconjurau câte un cadavru, fie de cal sau de om, și nici atunci nu sburau când câte un glonț omora pe câte una din ele.

În 10 Octomvrie seara, s'a început aci o luptă groznică, fără păreche în istoria războaielor. Lupta a început în seara zilei lui 10 Oct., iar azi, în 25 Oct. n., la ora 10 și 17 minute a. m., când vă scriu aceste șire, lupta încă nu-i sfârșită pe întreg frontul. Așa de grozavă fu lupta aceasta, încât a ținut fără întrerupere ziua și noaptea. Până în 13 Oct. n. seara, lupta pe frontul principal a rămas nehotărâtă.

În 14 Oct. dimineața, vremea s'a mai îmblânzit iar de bubuitul tunurilor s'a limpezit cerul.

În 14 Oct. n. s'a început lupta cu mai mare înverșunare, iar *cătră amiază, în momentul cel mai critic*, brava noastră infanterie reuși să arunce pe Ruși din șanțurile lor puternice la o depărtare de 8 km. îndărăt, ceea ce a fost hotărâtor pentru lupta pe întreg frontul. Cam prin 22 Oct. n. ai noștri putură să-i străntoreze pe Ruși în așa mod, că aceștia — în număr de vre-o 15 mii — au fost siliți să depună armele în frunte cu mai mulți înalți comandanți ai lor. Nu era scăpare dinaintea alor noștri; un singur drum le-a rămas deschis, dar ei mai bine au depus armele, deoarece retragerea ar fi însemnat pentru ei moartea cea mai groznică, îndărătul lor fiind o mare mlaștină care i-ar fi potopit pe toți.

Aceste locuri (mlaștine) sunt cele mai primejdioase pe aci și numai cu greu le poți alege de locurile neprimejdioase; suprafața acestor bălți e frumoasă verde, dar îndată ce pășește cineva pe un așa loc, se scufundă, iar dacă e singur, nu mai e scăpare pentru cel ce a ajuns aci.

Tactica generalului nostru din început a fost să-i înșale pe Ruși în aceste locuri primejdioase, ceea ce s'a și întâmplat. Cam 15 mii de Ruși ș'o mulțime de tunuri dușmane au ajuns în mâinile noastre.

În lupta din 14 Oct. n., când am aruncat pe Ruși îndărăt au luat parte în luptă și regimentele de infanterie din *Bistrița, Sibiu, Brașov, Alba-Iulia și Cluj* (noi știm că și reg. din Arad, *N. Red.*), *tot regimente românești.*

Aceste regimente au intrat în luptă tocmai când era momentul cel mai critic. Am avut ocaziune să văd trecând aceste regimente unul după altul în linia de foc.

Stam mai mulți colegi ca „Meldereiter” (stafete) tocmai lângă o cruce, așteptând poruncile ce seoseau fără întrerupere pentru a le duce trupelor respective. Pe lângă crucea unde stam eu, treceau regimentele acestea. Cât ce se apropiau de cruce, soldații își luau jos chipiul (șapca militară), și își făceau semnul crucei. Cu o așa de mare evlavie priveau vitejii noștri sfânt cruce, încât mă podideau lacrimile.

Tocmai în momentul cel mai critic aveau aceste regimente poruncă să intre în foc. Înaintea noastră se afla un sat. Ai noștri primiră porunca să ocupe satul și să treacă înainte ca să-i alunge pe Ruși din întăriturile lor din sat.

Când treceau pe lângă cruce spre satul... ochianele tuturor ofițerilor de ștab se îndreptară spre soldații cari înaintau spre locul critic. Când privirile mele au căzut asupra regimentelor din Alba-Iulia, Bistrița și Orăștie, mi-a venit în minte cuvintele lui Napoleon rostite la podul dela Arcole:

— *De-ași avea numai 10 mii de soldați de aceștia, aș învinge lumea întreagă!*

O mare curiozitate mă ispita, că, urmașii grănițerilor dela Arcole fi-vor ei atât de viteji ca strămoșii lor?!

Știam însă, cu toții, că *aceste regimente nu cunosc decât cuvântul „înainte”, iar nici- decât „îndărăt”.*

Când au observat Rușii, că regimente noue vin către sat, artileria rusească a început un foc îngrozitor împotriva satului prin care trebuia să treacă infanteria noastră. Nu vedeai nimic, ci numai fulgerile grozavelor granate ce se spărgeau deasupra infanteriei noastre; văzduhul și pământul se cutremurau

Soldatul când pleacă la bătaie.

I.

Nevăstută draga mea
Pregătitu-m'ai straița?
La bătaie ca să plec
Cu Muscalul să mă întrec.
Rămas bun iubita mea
D'oi muri nu mă uita!
Nu boci și nu mă plânge
De se varsă al meu sânge
Dumnezeu așa-a lăsat
Pentru țară și împărat
Să luptăm cu vitejie
Scăpând țara de urgie.

Măi fârtate Nicolae
Pleci și tu azi la bătaie?
În straiță ce ai băgat
Sculele ți le-ai luat?
Că 'napoi n'o să mai vii
Până 'n ziua de Florii.
Pușculita-mi pe spinare
Pace zău ea nu mai are.
La granită cum sosii
În Muscal urit lovii
Din tunuri noi le răpeam
Și urit îi risipeam...
Tunurile le-am ales
Și la Pesta le-am trimes

Ca să vadă lumea mare
Cum luptăm cu înfocare
Pe Ruși ca să-i biruim
Fericiti atunci să fim.

Ungurii precum și Nemții
Dat-au mâna toți ca frații
D'acuma pentru vecie
Ne luptăm cu omenie.
Nouă drepturi că ne-or da
Când bătaia s'o găta.
Doamne-alină bătaia
Să mă văd la casa mea
Du-mă Doamne viu 'napoi
La puiții mei cei doi
La părinți, la a mea vatră
Și la dulcea mea nevestă.

Dor și jale.

Culese de *Radu Rusalin* din Ticvaniu-mic și de *Marcu Gligor* din Săcusigi.

Frunză verde lemn uscat
Când de-acasă am plecat
Ziua bună mi-am luat
Dela grădina cu flori,
Dela frați, dela surori,
Dela frunza de salcă
Dela comuna întreagă.

Dela grădina cu flori,
Dela fete și feciori,
Dela frunza cea din vie,
Dela scumpa mea soție,
Când era să-mi fie bine
Iată ce poruncă vine:
Că s'au răsculat Sărbia
Ca să 'nceapă bătaia,
Apoi la cer caută sus
Și stai gata ca de dus,
Pune frate coasa 'n cui
Și plugul la locul lui
Poruncește la muiere
Să câștige de avere
Te las mândră cu doru
Nu știi trăiesc ori moru
Dar acum vezi că mă duc
Mă sărută, te sărut,
Că mă duc în țări străine
Chiar din brațe dela tine
Mândra mea te las cu dor
Nu mă uita până mor
Când auzi că am perit
La mine nu m' ai gândiți
Ci căutați voi în cuiere
C'acolo's cheile mele
Descuie tu lăzile
Și scoate cămeșile
Și le 'ncarcă pe trei care
Și le du între hotare

Pretul unui exemplar 10 fileri.

de bubuitul îngrozitor al tunurilor. Priveliștea era înspăimântătoare. Vedeai numai un fulger, apoi o detunătură grozavă, granata isbea pământul, după aceea vedeai 3—4 soldați morți, unii fără de picioare, iar alții fără de cap, toți ciunțiți în mod îngrozitor.

Dar toate grozăviile acestea nu au putut să înspăimânteze pe urmașii granițerilor noștri. Iar, spre seară, Rușii au fost aruncați pe întreg frontul la 8 klm. îndărăt.

Aci scriem deja 25 Oct. n., dar lupta încă tot nu a sfârșit pe întreg frontul. Inșă, aproape din fiecare parte sosesc vești imbucurătoare, anume, că ai noștri merg înainte pe întreg frontul.

Multe scene mișcătoare vede omul pe câmpul de luptă. Așa, d. ex., am trecut pe lângă un soldat care avea rangul de sergent (zugsführer) și care mai avea câteva clipe să trăiască. Un glonț îi trecuse prin intestine (mațe), primind astfel rană de moarte. Aflând că sergentul e român, având dânsul încă conștiința deplină, l'am întrebat care e ultima lui dorință?

Știi dv. care a fost ultima dorință a acestui erou român?

Mi-a cerut o țigaretă.

I-am aprins o țigaretă „Memphis” și i-am pus-o în gură. Abia a putut-o fuma până la jumătate, când un val de sânge l'a năpădit pe gură; capul i-a căzut pe spate...

Românul și eroul nostru... murise.

Această scenă a mișcat până la lacrimi pe toți acei cari erau de față.

Încă ceva interesant am observat, pe când lupta decurgea mai crâncen.

La vre-un kilometru depărtare de câmpul de luptă am observat cu toții cum vre-o 70—80 de cioare și corbi tot strigând și bătând din aripi dau târcoale în jurul unui obiect pe câmp.

Uitându-ne cu ochiurile noastre, am observat că în mijlocul cioarelor și corbilor era un biet iepure rănit la picior, dar era în viață. Când dihanile se apropiau mult de el, bietul iepure da din picioare, mai alerga câțva loc, apoi iarăș sta. Când sta tupilat la pământ, cioarele și corbii iarăș îi dau târcoale...

Generalului nostru făcându-i-se milă de bietul iepure, trimise un călăreț care l'a scăpat pe sârmanul dobitoc din ghiarele dușmanilor.

Pentru ce oare nu pot trăi baremi animalele în pace?

Ce să vă mai scriu?

Pe aici e deja frig tare, dar soldații noștri sunt provăzuți cu haine de iarnă. Toți au o singură dorință: să învingem și să fim pe Crăciun acasă.

Se poate întâmpla că mulți din acei cari avem această dorință, pe Crăciun să dormim somnul vecinic în pământul Galitiei, Români, Ruși, Unguri într'o groapă. Căci moartea sterge orice ură! (Cenzurată).

Costică—Haubitz—Bistrița.

D. Nicolae Iorga despre regele Carol al României.

În fața unui strălucit public ascultător d. profesor N. Iorga a rostit la Academia Rom. o interesantă conferință despre „opera istorică a regelui Carol”, pe care o resumăm în următoarele:

Când cineva dispăre dintre cei vii și când pe urma lui au rămas însemnări scrise despre gândul ce l'a stăpânit în viață, cea dintâi pornire a celor ce-l jesele, este să caute în acele rânduri icoana sufletului, care nu se mai poate manifesta altfel. Și când în acele rânduri se cuprinde și povestirea unei vieți, care nu e a tuturor, faptele luptătorului pentru un scop, un ideal, răsar și ele în colorația specială pe care le-o dau însușirile sufletești ale scriitorului.

Carol I., regele României, va fi găsit ori când în fundația statului român. Cei ajutați de dânsul prin darurile făcute culturii românești în chip destul de larg și prin testamentul său, așa de măret în simplitatea sa și așa de uman în rezerva sa regală, vor regăsi pe binefăcătorul, trecut la altă viață, în opera care le-a ajutat să-și câștige lumină și îndreptare. În victoriile viitorului, armata sa va recunoaște inspirația, indemnul și norocul celui dintâi rege român. Cei de aproape ai lui și-l vor înfățișa prin amănuntele unei bunătăți, admirabile ca delicateta și discreția. Străbaterea pioasă a operei istorice, pe care a lăsat-o regele Carol și care-l așează în fruntea acelor, cari au lansat mărturia despre domnia lor fecundă și pașnică, e necesar de studiat.

Sunt mulți ani, de când a apărut la Stuttgart,

cel dintâi volum dintr'o publicație istorică, intitulată puțin cam misterios: „Din viața regelui Carol al României, însemnări ale unui martor ocular”. Volumul are o prefață înțelegătoare și cuprinde însemnări privitoare la anii 1866—1869. Al doilea volum urmează cu material până la 1875; apoi al treilea consacrat războiului pentru neațărnare; iar al IV-lea și cel din urmă cuprinde urmările războiului până la proclamarea regalității. La noi publicația a trezit un mare interes, deși trebuie adăogat, că într'o societate, care nu simte încă nevoia superioară a neconținutei comunii cu întreg trecutul național, în tot ce el poate da ca element, moral, ca energie sufletească, — acest interes privea mai ales revelațiile prețioase și chiar, fiind vorba de un suveran încă în toată puterea vârstei, foarte utile.

Aceste volume au fost traduse într'o ediție românească a ziarului „Universul” și una franceză a ziarului „L'Independance Roumaine”.

Despre aceste „însemnări” nu s'a vorbit din punct de vedere al originii, tendinței și valorii lor.

— Ale cui sunt aceste memorii?

Regele Carol nu le-a putut pune de-a dreptul sub numele lui, căci astfel de mărturisiri apar de obicei după moartea celui care le-a făcut. Nici un suveran, ajuns la vârsta de 50 ani, n'a publicat povestea vieții sale. Căzul lui Carol I este astfel unic. Că el însuș e autorul, se vede din fiecare rând, din utilizarea întregii arhive generale, a copiarului scrisorilor trimise de el, din cunoașterea exactă a amănuntelor unei curți, din reproducerea convorbirilor celor mai secrete și din caracterizarea oamenilor, așa cum putea s'o facă, așa de simplu, sigur și curajos față de oameni în viață. În aceste memorii, știrile privitoare la politica internă sunt puține și numai pentru a stabili legături cu evenimentele în curs. Cele 3 volume dintâi îmbrățișează războiul, care a dat glorie armatei române. Războiul este înfățișat în aceste memorii sub lumina intereselor naționale românești.

Memoriile au început cu evenimentele dela 1866, căci de atunci Regele a fost pus în fața problemei balcanice și publicația s'a oprit la 1881, căci actul proclamării regatului român reprezintă consolidarea statelor mici din Balcani, în frunte cu România. Memoriile au apărut în limba germană ca să înlăture în străinătate o serie de bânuiele și legende urzite împotriva țării și Regelui.

Insemnătatea istorică a acestor memorii este de o valoare considerabilă. Nu se poate scrie o pagină de istorie contemporană ca să nu se simtă necesitatea de a se recurge la „însemnările martorului ocular”. În ele este un bogat material documentar: acte politice, proclamații, discursuri, comunicări, scrisori etc.

Meritul intrinsec al operii pe care publicul s'a

Și le dă mândră pară
Să meargă fumul pe țară
Ca să vadă și să creadă
Căci pe țară-i multă pradă
Și vremea doruțului
Pe capul războiului
Căceasta-i dela Sârbia
Mance-i țara sărăcia
Apoi și țara Rusia
Bat-o sfânta liturgia
Apoi și bietul Nichita
Bată-l soarele și pita
Se răscoală 'n contra noastră
Cu țara lui cât o broască
Țara lui îi cât un cuc,
Mânios în spate-o duc.
Frunză verde aluneu
Vino mândră 'n brațul meu
Și mă scoate dela rău
Căci jalea mea mă apasă
De-mi zdrobește-a mele oase.

Dela Rohatin.

Ziua ploaă, noaptea-l rece,
Nouă sute paisprezece,
Frunză verde de trifoiu
August douăzeci și doi.
Pe aizăban*) noi ne-am pus,

*Eisenbahn = tren.

Și'n Galitia ne-am dus,
La Rohatin am ajuns,
Acolo la Rohatin,
Am făcut abwagonier**.
Și pe iarbă cade rouă,
August douăzeci și nouă,
Dela unsprezece ore
Până 'n asfințit de soare,
Multe gloante am trimis
La acei păgâni de Ruși.
Tunurile bubuia,
Văile că răsuna,
Și trei zile și trei noți
Am mers în trap și galop,
Și la Rutki noi am stat,
Acolo-am descălecat,
Tunuri iar am căpătat,
Trupe multe au venit

**) abwagoniren = a se da jos din tren, a desvagona.

Și pe noi ne-au însoțit.
Cu ei ne-am întors 'napoi,
Ca să scăpăm de nevoi,
Să scoatem pe Ruși afară,
Din a noastră mândră țară.
Dumnezeu a fost cu noi,
Pe Ruși i-am bătut 'napoi.
Foaie verde golopar,
Is trimise de-un tunar,
Pânza o țese tocaci,
Scrise de Petru Covaci,
Frunză verde s'o lelea
Li din sat din Mercina.

istorică, înti-
regelui Ca-
martor ocu-
toare și cu-
1866—1869. Al
1875;
rea regalită-
interes, deși
are nu simte
comuniuni
el poate da
scă, — acest
prețioase și
în toată pu-

o ediție ro-
si una fran-
umaine”.

vorbit din
si valorii lor.

de-a dreptul
siri apar de
a făcut. Nici
ni, n'a publi-
I este ast-
de din fiecă
generale, a
în cunoaste-
din reprodu-
și din caract-
o făcă, așa
e oameni în
oare la poli-
tru a stabili
le 3 volume
at glorie ar-
at în aceste
onale româ-

mentele dela
în fața pro-
orit la 1881,
n reprezentă
ni în frunte
limba ger-
erie de băi
și Regelui.
memorii este
oate scrie o
nu se simtă
nările mar-
material do-
discursuri,

publicul s'a

obișnuit s'o numească „Memoriile Regelui” stă în absoluta lor siguranță și autenticitate, în obiectivitatea, pe care caută s'o atingă în precizia lor meticuloasă.

Senzul moral al acestor „însemnări” educativ și înălțător, e filosofic.

Regele a fost desigur un liberal care aștepta toată mântuirea dela hotărârea poporului despre el însuși.

Regele a fost mai ales un idealist; viața pentru el pretuia nu numai după scopul dat ci și după sinceritatea silințelor cheltuite pentru atingerea scopului.

Războiul.

Războiul ruso-turc.

Constantinopol. — A. T. otomană a publicat următorul comunicat oficial:

După știrile oficiale sosite dela hotarele noastre din Caucaz, Rușii au atacat în mai multe puncte trupele noastre de graniță, dar au fost siliți să se retragă, având pierderi în urma rezistenței energice a soldaților noștri.

Pe Marea Mediterană cruciștoarele engleze au deschis focul, scufundând un torpilor grec, crezându-l turcesc.

Aceste două cazuri arată că dușmanii noștri au început ostilitățile pe uscat și pe mare, plătuite mai de mult. Națiunea otomană punându-și speranța în Dumnezeu, ocrotitorul dreptului și al dreptății, e hotărâtă să înrângă aceste atacuri, cari au de scop nimicirea existenței sale.

Succesele noastre în Galiția.

Budapesta. — (Oficial). Dela cartierul principal se anunță: Forțele noastre silind în Polonia rusească puternica armată dușmană să se desvoalte, au întrerupt lupta dela Lysagora, pentruca să continue operațiunile ordonate după luptele dela Ivangorod.

În Galiția situația e neschimbată, până acum au transportat 2500 de prizonieri făcuți în luptele ce au avut loc în zilele din urmă spre sud dela Stary—Sambor și spre nord-ost dela Turka.

Eri, Luni, dimineața, cavaleria noastră a atacat la Ribnik în valea Strujului o coloană cu muniție dușmană, capturând numeroase chesoane cu muniție de artilerie. — Gener.maj. Höfer, locțiitorul șefului statului-major.

Conflict anglo-american.

Berlin. — Ziarele scriu despre un conflict între Anglia și America. Statele Unite ar fi adresat o notă Angliei, în care cere să se explice asupra confiscării ori deținerii unor vapoare americane.

Luptă pe Marea-nordică.

Roma. — „Telegraph” primește din Amsterdam știrea că spre nord de Kindke se aude o canoadă puternică. Se crede că pe Marea-nordică se dă o violentă luptă navală între flota germană și cea engleză.

Bombardarea portului Jaffa.

Constantinopol. — Două cruciștoare engleze au bombardat portul Jaffa. Bateriile turcești de pe mal au răspuns cu salve, după care vapoarele engleze s'au retras. Se dă ca sigur că flota engleză va bombarda în curând Smyrna și Mitilene.

Bombardarea portului Antivari.

Roma. — După știrile sosite din Cetinje aviatorii austro-ungari au bombardat în nouă rânduri Antivari.

Pulberăria din Belgrad aruncată în aer.

Pavlova. — Luni seara, s'au auzit aici detonături puternice din Belgrad. Se crede că a fost aruncată în aer pulberăria din Belgrad.

Asediarea Cingtaului.

Londra. — Din Sanghai se anunță: Bombardarea Cingtaului continuă. Gloantele de tun au incendiat rezervoarele de petrol din port. Petrolul arde cu flăcări uriașe.

Turcia va lupta în trei fronturi.

Roma. — În cercurile politice italiene se crede că Turcia va avea să lupte în trei fronturi: în Caucaz, Egipt și în Europa.

Soldații noștri.

Din povestirile unui ofițer sosit din Galiția dela regimentul nostru românesc din localitate — reținem următoarele:

— Se întâmplă uneori că ofițerii trebuie să oprească cu revolverele în mână pe soldații dela înaintare, deși regimentul nostru a avut parte destulă de oboșel și suferințe. Și la noi s'a întâmplat că bucătăria nu ne-a ajuns zile de-arândul, când trebuia să ne nutrim cu varză crudă, cartofi și napi. Altădată după patru zile de foame ne sosia mâncarea, dar soldații erau atât de nerăbdători să înceapă atacul, încât uitau oboșeala, foame, lăsau fiertura caldă și se năpustiau asupra inamicului să-l scoată din poziții.

E foarte grea situația noastră pe câmpul de luptă din Galiția, deși publicul așteaptă să batem în fiecare zi câte un corp de armată rusec. Armata rusească trebuie văzută ca să-l poți înțelege efectul groaznic, care nu rezultă numai din puterea preponderantă. Rușii trimis în loc în fiecare zi numai trupe proaspete, odihnite. Din experiență știm, precum și dela ofițerii ruși prizonieri, că soldații lor stau numai 24 de ore în linia de loc. Noaptea soldații cari au fost peste zi în tranșee sunt schimbăți și în dosul frontului pot să doarmă și să se curătească. Unde se poate face aceasta pe câmpul de luptă, într'adevăr e minunea lui Dumnezeu, că vitejia soldaților noștri a putut arăta până acuma atâtea rezultate strălucite.

Soldatul rus nu e în stare, ca al nostru, să stea 8—10 zile în apă până la genunchi, de îi putrezesc ghețele, îl chină boala, dar când trebuie să dea atac uită totul și se gândește numai la victorie. Soldații noștri sunt semizeci, cari vor rezolva și problemele cele mai grele.

Podul peste canalul Suez.

Roma. — Messagero anunță: Turcii au de gând să facă pod peste canalul Suez întrebunțând în acest scop 300 mii de care cu saci de nisip, cu cari ar astupa Canalul și ar lega astfel Egiptul cu Arabia și Palestina. Născocitorii acestui plan speră că podul construit din saci cu nisip nu va putea fi dărâmat de gloanțele tunurilor.

Situația pe frontul franco-german.

Berlin. — Dela cartierul principal german se comunică: Dela Nieuport spre sud revărsările apelor eschid orice operațiune. Trupele noastre s'au retras fără nici o pierdere de pe teritorul revărsat. Lângă Ypres atacurile noastre progesează. Am făcut prizonieri mai mult de 2000 englezi și am făcut pradă de războiu mai multe mitraliere. Dela Raye spre apus au avut loc lupte crâncene cu mari pierderi de ambele părți, dar cari n'au provocat o schimbare în situație. Atacul nostru dealungul riului Aisne, spre est dela Soisson a fost încoronat de succes. Trupele noastre au luat în atac cu baioneta mai multe poziții foarte bine întărite, deși dușmanul le-a opus cea mai vehementă rezistență. Am ocupat Chavonnettes și Souport. Am făcut peste 2000 prizonieri și am capturat 3 tunuri și 4 mitraliere. Francezii au așezat lângă catedrala din Soisson o baterie grea, dar l-am recunoscut pe observatorul acestei baterii în turnul catedralei. Urmarile acestei proceduri, care trebuie să o credem că a devenit sistematică, sunt evidente.

Între Verdun și Toul am respins atacul Francezilor încercat în mai multe rânduri. În Voghezi am respins în finutul dela Markkirch atacul Francezilor, luând totodată trupele noastre ofensiva.

Ambasadorul Giers la București.

București. — Luni dimineața a sosit la București ambasadorul Rusiei din Constantinopol d. de Giers împreună cu întreg personalul legațiunii din Constantinopol, mai mulți preoți și supuși ruși din capitala Turciei în numărul de 80 persoane.

Într'un interview acordat reprezentantului ziarului „Universul” d. Giers a declarat între altele, că a plecat Sâmbătă din Constantinopol fără să mai aștepte remiterea pașaportului. În aceeași zi au plecat și ambasadorii Franței și Angliei, iar a doua zi ministrul Serbiei. Marele vizir — a zis d. de Giers — mi-a exprimat re-

gretul guvernului că plecăm și mi-a spus că le pare rău că plecăm.

La întrebarea: „Considerați starea de lucruri ca o stare de războiu” d. Giers a răspuns:

Este un fapt precis: am fost atacați de flota dușmană și un asemenea atac nu se face cu intențiuni de pace.

La întrebarea că se mai poate aplana conflictul, d. de Giers a răspuns:

Nu pot face nici o profetie. În orice caz nu noi am provocat conflictul.

Diferite.

Berlin. — Germanii se fortifică la Ostende.

Londra. — Comandamentul militar englez a comandat 150 mii uniforme pentru soldații la fabricile americane.

Atena. — Armata turcească din Egipt până în prezent e de 15 mii oameni.

Viena. — Considerând vremurile serioase s'a ordonat restrângerea în parte a petrecerilor.

Constantinopol. — Ambasadorul american a primit asupra ca apărarea supușilor statelor beligerante.

Sofia. — Aici și în București se elaborează o înțelegere între Bulgaria, România și Rusia — pentru menținerea păcii.

A. T. U. — cenzurată).

Lupte nedecise.

Cetim într'un ziar maghiar (nouă nu ne vin foi românești): Ziarul „Universul” din București cu data de 31 Oct. scrie că în Galiția pe întreg cursul râului San continuă luptele, precum și spre sud de Przemysl. Se prevede că aceste lupte vor mai ținea câteva zile fără ca vre-unul dintre beligeranți să poată ieși victorios. Din comunicatele austro-ungare, germane și rusești se poate înțelege aceasta.

Trebuie să constatăm că știrile răspândite în București despre căderea Cernăuților nu sunt adevărate. Comandamentul orașului a declarat că nu va lăsa să mai ajungă Cernăuții pe mâna Rușilor, cari cu o armată de 100 mii oameni se află la câțiva km-trii distanță de oraș. În Carpați trupele austro-ungare au respins atacul Rușilor spre nord de Turka.

În Polonia rusească spre sud de râul Pilița patru zile au decurs luptele între Ruși și Germani. Tot atunci s'au dat lupte violente și în centru, împotriva pozițiilor rusești din pădurea Lusiera, în jurul comunelor Tadinow și Marlinow.

La aripa stângă rusească au decurs în mai multe locuri lupte cu baioneta, preferând trupele austro-ungare atacul cu baioneta. După luptele dela Berdzeje armata austro-ungară s'a așezat n pozițiile de pe linia Iellinsk-Ilza. Aceste lupte au mare însemnătate, după cum spun și comunicatele rusești.

Calendarul partidului național român pe anul 1915 e gata și se află la legătorul de cărți.

Dintre toate călindarele românești acest călindar va fi cel mai frumos, mai bogat, cu o mulțime de tablouri și fotografii actuale, dar în același timp Călindarul partidului este și cel mai ieftin.

Deci cine dorește o podoabă a casei pentru sf. sărbători precum și o caldă mângâiere în aceste zile de groază a războiului, să-și procure acest călindar încă de pe acuma trimițând înainte prețul de 80 fileri iar pentru România 1 leu 20 bani, (aci e socotită și plata pentru poșta) la adresa: Librăria „Concordia”, Arad, str. Deák Ferencz nr. 20.

mai puternice fortărețe: STATUL UNITAR NAȚIONAL MAGHIAR.

Dar a slăbit și neîncrederea națiunii maghiare față de anume straturi ale naționalităților. Cu bucurie și cu mulțumire constatăm, că în aceste zile grele, o parte a concetățenilor noștri de altă limbă s'a contopit cu Maghiarii. Primim cu iubire pe acei cari cu iubire se apropie de noi.

Totdeauna am propovăduit contopirea pe cale pașnică, iar după ce vom lăsa din mâni armele sângeroase, vom lupta iarăși tot numai cu arma culturii naționale. Dar dreptatea cere să anunțăm cu bucurie faptul, că toate națiunile din lume au dat spioni și trădători; **INSĂ N'A PUTUT FI GĂSIT UN SINGUR SPION SAU TRĂDĂTOR UNGUR.** Nici-când să nu se uite această dovadă fără pereche a caracterului drept, a neștrămutatei iubiri de patrie și a loialității națiunii maghiare. Cu atât mai puțin să nu se uite această la Viena.

În acest război națiunea maghiară nu se conduce de nici o țintă sau scop; nu vrem să cucerim teritorii. *Noi vrem numai să fim stăpânii acestui pământ,* pe care părinții noștri l'au cucerit cu sângele lor și pe care acum fiii noștri îl stropesc cu sângele lor.

Acest folos îl așteptăm să ni-l aducă această războiu”.

Rolul Italiei în actuala conflagrațiune.

— Italia putere balcanică. —

În ziarul „Mattino” din Neapol, cunoscutul scriitor *Eduardo Scartoglio*, sub titlul „*Pielea ursului*” scrie în însemnat articol în care exprimă ideea că ori care ar fi conlucrarea Italiei la o încetare cât mai repede a conflictului european, ea nu va juca nici rolul curtezanei care își vinde grațiile, nici rolul mercenarului, care își închiriază spada; ea nu va intra în horă pentru a dobândi dela unul sau dela altul din beligeranți o parte din prada sângeroasă, ci pentru a apăsa cu toată forța pe balanță și a face ca victoria să incline de partea dreptății fără care nu va putea fi pace adevărată și trinitică.

În situațiunea sa, în aparență smerită, de stat neatural, Italia este stăpânită de o mândrie înaltă, simte puternic plinătatea puterii sale și măreția și nobleța rolului ce a știut a și-o rezerva; și se înșală cu totul cine ar crede că ea se va mulțumi de a fi uealta unuia sau altuia.

Italia pretinde că în drama uriașă ce se desfășoară sub ochii noștri ea reprezintă unul din principalii factori și că menirea sa este de a îndrepta catastrofa finală spre drumul unde se vor întâlni dreptul celor mai mulți și interesele sale naționale.

Nu de astăzi noi afirmăm trebuința neapărată pentru Italia de a deveni o putere balcanică. Din primele zile în cari izbucni revoluțiunea otomană, noi propuneam alcătuirea în jurul Italiei a unei ligi a tuturor popoarelor balcanice”.

Scriitorul adaugă că dacă mănunchiul balcanic în jurul Italiei nu s'a putut constitui atunci, trebuie să se înfăptuiască acum, mai înainte de a intra războiul în faza sa decisivă, mai înainte de a se ivi în Balcani un învingător lacom de a culege roadele izbânzei sale.

Pentru ca această operă să nu fie plămădită în aer, pentru ca să aibă o bază și o rădăcină în pământul în care chiar trebuie să se întâmple, este nevoie de un lucru: ca *Italia să devină de fapt o putere balcanică și aceasta este chiar motivul ocupării orașului Valona.*

Să nu încerce acei ce nu cunosc situațiunea Albaniei să răspândească în jurul acestei chestiuni panica pentru a devia guvernul dela un demers care se impune de urgență. Albania este în prada foametei și cere un lucru: pâine, cuvânt ce iese din fiecare gură a mulțimei obijduite. Ori cine va ști, în locul ambițiilor răutăcioase și intrigilor, să le aducă Albanezilor pacea, așa ca fiecare să poată să-și cultive în liniște ogorul, acela va fi considerat ca un prieten și ca un binefăcător.

Și apoi fiindcă ceasul intrării Italiei în Balcani a sunat și toate popoarele balcanice, dela Marea Neagră la Adriatică, invoacă pe Italia de care nu au nici un cuvânt de a se feri, toți Albanezii așteaptă cu o nespuse nerăbdare pasul istoric care va face din Italia o putere balcanică.

Să se îmbărbăteze dar cei fricoși și să aibă răbdare, și vor vedea că marinarii italieni vor fi primiți pe pământul albanez întocmai cum se primesc primăvara cocostărcii cari vestesc sfârșitul iernei și reînvierea naturii.

Declarațiile contelui Tisza despre »energia națională maghiară« — și altele.

Ministrul președinte, contele **Tisza** i-a convocat denăzi pe redactorii cotidianelor din Budapesta, cărora le-a făcut mai multe declarații asupra călătoriei sale de inspecție în părțile nord-estice ale țării.

Cu privire la **holeră** primul ministru a spus că primejdia e înlăturată, intrucât în nici o parte nu a luat proporțiile unui flagel; iar unde se mai constată cazuri izolate, se iau dispoziții pentru sufocarea ei.

Despre **invaziunea rusească în Ungaria** a constatat că Rușii au făcut puțină pagubă, fiind ei cu considerație mai ales față de persoanele și avutul celor rămași acasă. Numai în unele case părăsite au făcut stricăciuni.

Rușii i-au apărut pe Ruteni și le-au promis că vor mosteni avuturile celor fugiți. În prăvăliile și locuințele părăsite le-au dat voie să jefuiască. Impotriva acestor acte criminale ordinare acum s'a pornit cercetare. Înaintea tribunalului militar s'a pertractat numai foarte puține cazuri de spionaj și trădare de patrie, constatându-se că Rutenii de cele mai multe ori numai sub presiune rusească s'au datat la astfel de fapte. Pe de altă parte se constată că s'au aflat și unii concetățeni de ai noștri ruteni, cari au murit moarte de martir nevoind să dea destăinuirii dușmanului, alții cu periclitarea vieții au ascuns și căutat mulți soldați răniți, ori s'au împotrivit când s'a încercat jaf.

În general atât în părțile acestea foarte expuse ale țării, cât și în întreaga Ungaria, putem constata cu bucurie și mândrie, că **statul maghiar național a exercitat putere atractivă asupra cetățenilor de buze nemaghiare și naționalitățile apăsate de trâmbitata „tiranie maghiară” și-au împlinit datoria cu credință, în sufletire și loialitate.** Asemănând purtarea Rutenilor din Ungaria cu a celor din Galiția, respective a Sârbilor dela noi cu a celor din Croația — evident că **în Ungaria propriu zisă, unde naționalitățile se contopesc în statul maghiar național,** au fost mai puține apariții condamnabile.

În aceste zile mari a ieșit la iveală adevărul îndesutabil și învățământul că statul maghiar întemeiat pe bază națională asigură mai bine credința patriotică a locuitorilor de diferite buze ai țării, decât organizația mai slabă a altor regiuni; alt adevăr prețios că **adeverata cohesiune a monarhiei, prin urmare energia vitală, politică și militară a ei nu trebuie căutată în o organizație de stat impusă nouă și care e în contradicție cu dorul de independență al națiunii maghiare și cu drepturile ei istorice,** ci din contră în aceea organizație de drept public a **dualismului și parității,** care în cadrele de mare putere a monarhiei asigură dezvoltarea forțelor și acțiunea jertfitoare a întregii națiuni maghiare.

1913). Deși în urma crizelor de tot soiul (financiară, economică etc.) ce au bătuit anul trecut, s'a renunțat la aranjarea unor serbări jubulare mai mari, totuși, trebuie să recunoaștem, serbarea comemorativă a Năsăudenilor a fost demnă și impunătoare. Ea s'a ilustrat mai întâi prin întemeierea unui fond jubilar cu menirea să ușureze soarta elevilor sărmani, fond la care vor fi invitați să contribuie toți foștii elevi ai liceului; apoi prin o frumoasă publicație jubilară datorită dd. profesori Virgil Ștropa și Dr. N. Drăganu. Istoria școalelor năsăudene, un volum de 414 pagini și împodobit cu 17 ilustrațiuni, din cari o parte s'au anexat și la acest anuar (chipul gimnaziului vechiu și al celui nou, portretele foștilor și actualilor profesori, steagul gimnazial, apoi vederi din biblioteca și muzeele gimn. etc.) Ba, la inițiativa dlui Constantin Moisil, profesor în București un grup de foști elevi au bătut și o medalie comemorativă, a cărei față reprezintă pe zeii Marte și Minerva, venerați așa de mult de urmașii foștilor grănițeri, cu inscripția: „Prinos grănițerilor din ținutul Năsăudului, păzitorii moșiei strămoșești, susținătorii culturii românești”, iar de altă parte vechea: „Virtus romana rediiva”. Reversul medaliei înfățișează o alegorie a învățământului și are inscripția: „La 50 de ani dela înființarea gimnaziului românesc, din Năsăud 1863—1913”. — Discursul festiv în ziua aceea memorabilă l'a rostit d. prof. Dr. N. Drăganu, arătând fazele prin cari a trecut liceul dela întemeierea lui până în zilele noastre. Tot dsa descrie jubileul întreg în fruntea anuarului. Dsa a mai publicat apoi un studiu filologic despre două manuscrise vechi: Codicele Teodorescu și codicele Martian în ed. Academiei Române, apoi diferite noțte etimologice și dări de seamă. D. Augustin

Bena a compus: „Furtuna pe mare” tablou muzical pentru cor mixt și orchestră.

E într'adevăr laudabilă activitatea ce-o desvoltă profesorii de muzică la institutele noastre de învățământ: D. Jacob Murășanu la Blaj, d. George Dima la Brașov, d. Francisc Hubic-Vertileanu la Beiuș care a publicat deja o admirabilă liturgie, mult mai apreciată și în străinătate („Sfântul” din această liturgie se cântă în Burgkapelle din Viena, iar „Cuvine-se” în „Domnita Balasa” din București etc.)

5. Anuarul gimnazului din Brad nu-l avem, deci nu putem vorbi despre el.

Școalele civile de fete.

1. Școala de fete a Asociațiunii din Sibiu, alături de școala civilă de fete din Blaj e cea mai veche școală civilă de fete. În fruntea acestui anuar d. *Sabin Opresan* publică, după pedagogul german Georg Kerschesteiner, câteva păreri întemeiate despre „educația caracterului” Fiecare om vine pe lume cu anumite predispoziții și inclinații cari indică oarecum ce poate deveni cineva și ce nu. De aici urmează că nu se poate forma caracterul, cum se formează oala din lut, bunăoară, ci numai desvolta amăsurat predispozițiilor și inclinațiilor existente. Adevărurile acestea par așa de simple și de naturale încât crezi că nici nu mai trebuie demonstrate. Și totuși nu cere oare lumea de atâtea ori dela școală, să facă dintr'un buccin și bătucit un om inteligent, dintr'un individ certat cu morală un conducător în viața publică etc.? Ceea ce poate face școala în desvoltarea caracterului este: să dea direcția în curajând pornirile cele mai nobile și generoase ale e-

levilor și combatând, ba chiar suprimând pornirile josnice și distructive. Și direcția se poate da prin instrucție, prin luminare, prin laude și îndemn. Un adagiu pedagogic zice: „Samănă o dorință și vei secera o faptă; samănă o faptă și vei secera un obicei; samănă un obicei și vei secera un caracter; samănă un caracter și vei secera o soartă!” Asupra acestor adevăruri insistă și d. Sabin Opresan în studiul său despre educația caracterului, dar, firește, cu totul în altă ordine de idei și cu alt material de argumentație. Studiul e temeinic și clar scris; din parte-mi observ numai că așa fi dorit mai multă stăruință asupra importanței educației fetițelor noastre, pentru că trebuia să ne pătrundem cât mai curând de adevărul că educația fetelor e tot atât de importantă dacă nu chiar și mai importantă decât educația băieților. Cel ce a educat bine o fetiță, o viitoare femeie și mamă, acela a asigurat educația morală a unei generații întregi.

2. Școala civilă de fete din Beluș. Considerațiile de mai sus au îndemnat pe scriitorul acestor rânduri să dedice elevelor în anuarul școalei civile de fete din Beluș câteva sfaturi cari le pot prinde bine în viață, în contactul cu ori cine și cu ceilalți oameni, precum și câteva îndemnuri pentru viitoarea lor activitate socială și națională*). Din viața internă a școalei civile de fete din Beluș demn de remarcat e că aici se aranjează cele mai multe serbări școlare (la Sf. Dumitru, la Sf. Nicolae, în ajunul Crăciunului, la finea anului). Adevă-

*) Capitolul ultim din lucrarea aceasta: „Femeia și limba națională” e cunoscut cetitorilor acestui ziar din nr. 153 anul curent.

De a
hia, pen
sit să cr
După
tru evol
drept p
alta des
de dâns
căciunile

Rot
mite de
Buri
Heilbro
runcân
drumul
Buri
trimitâr
rora se
Burilor
denburg

Cop
rea a f
tinsă. F
tați la
Temnițe
detinuți
sud ind
moarte,
mații r
atacă p
artileria
sângero
i-a prov
triva stă

Rusia I

Bud
presă).
nesc l'a
curtea
politice
fost mu
sky și c

Lupte

Lond
tul din
marconi

rat că nu
fății celei
menea cre
sificare al
în anuare
în vileag
guinta ele
stațiunile
cute sub c
Butean, d
randii) de
mână —
anuar la
lucrat aici
fa expozit

3. Șco
mai dragă
de fecioar
ce le are,
nica anulu
școlar trec
cunoscute
inaugurare
mai dorint
noua școal
luxului car
poate aser
se atingă
— Școala
capela ce
director al
tăjele nou
unii schior

De aceea e așa de tare puternică și unitară monarhia, pentru că sacrificând centralizarea imperială a reștit să creeze unitatea sufletelor.

După aceste declarații de importanță capitală pentru evoluția politicii maghiare, respective a situației de drept publice în viitor, contele Tisza a mai spus una alta despre starea economică a comitatelor cucerite de dânsul, unde va lua dispoziții să se reabiliteze stricăciunile pricinuite populației prin trecerea armatelor.

Răsboiul.

Răscoala Burilor.

Rotterdam. — După știrile particulare primite de marii negustori londonezi din Capstadt Burii au alungat pe funcționarii englezi din Heilbronn, Wrede, Frankfurt și Wredfort, aruncând în aer totodată, în mai multe puncte drumul de fier între Wredfort și Kronstadt. Burii au pornit deocamdată o luptă de guerilă, trimițând înainte trupe mai mici, la spatele cărora se găsește grosul armatei lor. Banderile Burilor neliniștesc trupele engleze între Lindenburg și Middeburg.

Răscoală în Coreea.

Copenhaga. — După știrile sosite aici în Coreea a fost descoperită o conjurație foarte extinsă. Până acum au fost deținuți și transportați la Tokio un mare număr de conspiratori. Temnițele orașelor din Coreea sunt arhipline de deținuți și executările sunt zilnice. În Coreea de sud indigenii i-au amenințat pe funcționari cu moarte, iar în nordul Coreei se împart proclamații revoluționare. S'au format bande, cari atacă poliția japoneză. Intre revoluționari și artileria japoneză au avut loc ciocniri foarte sângeroase. S'a înființat și o ligă coreeană, care i-a provocat pe indigeni să se răscolească împotriva stăpânirii tirane a Japonezilor.

Rusia l'a rechemat pe ambasadorul său din Italia.

Budapesta. — (Cu permisiunea comisiei de presă). Din Roma se anunță că guvernul rusesc l'a rechemat pe ambasadorul său dela curtea italiană, contele Krupensky. Cercurile politice sunt de părere că guvernul rusesc n'a fost mulțumit cu activitatea contelui Krupensky și de aceea l'a rechemat.

Lupte pe mare în apropiere de Virginia.

Londra. — „Daily Telegraph” scrie cu datul din 28 Octomvrie, că după cum anunță un marconigram sosit la New-York, la o depăr-

tare de 28 mile maritime, spre sud dela țărmul Virginiei, s'au auzit bubuituri de tunuri grele. Cu câteva ore mai târziu au fost găsite pe țărm ruinele de vapoare și mărfuri. S'a constatat că vapoarele erau din Scoția. În aceeași vreme despre vasele franceze și engleze cari circulau în apropiere dar încă nu s'au întors, nu se știe nimic. Nu e exclus că între vasele franco-engleze și germane a avut loc o luptă, despre a cărui rezultat până acum încă nu s'a putut ști nimic. Autoritățile din Londra refuză a da lămuriri.

Identitate de atitudini între România și Italia.

Vorbind de situațiunea Italiei față de statele balcanice, și în deosebi față de România, ziarul italian „Stampa” se exprimă astfel:

Intre Roma și București înțelege o înțelegere tacită, prin care cele două guverne recunoscând identitatea situațiunii lor, recunosc că e nimerit să păstreze și aceeași identică atitudine.

De altfel, purtarea Italiei, deosebit de orice înțelegere cu unii sau cu alții, înfățișează în chip firesc elementul determinant al atitudinilor statelor balcanice neutre, ceace reprezintă chiar o parte din autoritatea și valoarea sa față de marile puteri beligerante.

Fără a gândi să iasă de acum din neutralitate, totuși România începe a-și lămurii situația arătând o mai mare energie față de pregătirile de războiu ale Turciei.

Recrutarea contingentelor 1916 și 1917 în România.

București. — *Ministerul de războiu a dat către toate corpurile de trupă un ordin circular aducând la cunoștința celor interesați, că prin înalt Decret s'a aprobat ca operațiunile constărilor de recrutare pentru formarea claselor 1916 și 1917 să se înceapă la 15 Nov. a. c. v. și să se termine până la 21 Ianuarie 1915. incl.*

În acest ordin circular se dispune între altele, că dacă eventual s'ar decreta mobilizarea înainte sau în timpul operațiunilor de recrutare, președinții consiliilor de recrutare, vor fi înlocuiți cu ofițeri superiori comandanti ai părților sedentare ale regimentelor de infanterie, iar aceia ai consiliilor de revizie vor fi înlocuiți prin ofițeri sup. de rezervă disponibili sau din retragere.

Nouă lupte în Serbia.

Budapesta. — Oficial. — *În înaintarea lor trupele noastre spre sud și sud-vest de Sabaț au dat din nou de dușman. Atacul început imediat continuă favorabil. În decursul luptelor de pe platoul Romanja am făcut prizonieri 7 ofițeri și 647 soldați, am cucerit 5 tunuri, 3 chesoane, 2*

chipuri și tablouri (geografice, istorice, din domeniul științelor naturale etc.) cari fiind însoțite și de explicațiile recerute mai bine se imprimă în memoria elevilor decât „tabelele atârinate pe pereți, bătute de prăvăl și indiferența elevilor”. În grădina apol „fiecare elev are un strat, în care-și sădește ce vrea și dispune liber de tot ce se poate produce în el”. Ce bună e și întocmirea aceasta! Așa se pot deda elevele din vârstă cea mai fragedă la muncă independentă și la conducere proprie, calități indispensabile pentru viață. Urmă și noi școlaii acesteia să fie isvor nesecat de virtuți casnice și naționale!

(Sfârșitul în nrul viitor).

AVIZ.

Abonații restanțierii cărora li s'a sistat deja expedierea ziarului sunt rugați să-și achite restanțele. Cei ce doresc să continuăm a le trimite ziarul, binevoiesc a ne trimite pe lângă restanțele ce li s'a comunicat și abonamentul anticipativ pe cel puțin 1 lună, fără de care plată nu se trimite nimăului ziarul.

Ne adresăm totodată și acelor prea stim. abonați, a căror abonament a expirat acum cu finea cvartalului, rugându-i, să nu uite a ne trimite abonamentul pe noul cvartal Octomvrie—Decemvrie, pentru ca și noi să le putem trimite ziarul fără intrerupere.

ADMINISTRATIA.

mitraliere, muniții și alte articole de războiu. Dela muntenegreni am luat peste cinci mii de vite, pe cari voiau să le ducă din Bosnia cu dânsii.

Atacuri franceze respinse.

Berlin. — Dela cartierul general se anunță: Atacurile noastre la Ypres, spre nord de Arras și spre ost de Soisson înaintează încet, dar cu succes. Spre sud de Verdun și în Vogezi am respins atacurile francezilor. Pe câmpul de războiu dela răsărit, nimic mai însemnat nu s'a întâmplat.

GUVERNUL IA IMPRUMUT DE RĂZBOI.

Budapesta. — **Ministrul de finanțe Dr. Teleszky a ținut cu băncile o consfătuire, în care constatându-se timpul de potrivit, în curând ne putem aștepta la împrumutul de război.**

Diferite.

Roma. — Formându-se noul cabinet italian, doi dintre cei invitați să primească portofolii, Sacchi și Bisolatti, au respins ministeratul pe motivul că sunt pentru intrarea Italiei în război. Din aceasta se deduce că regele Emanuel ar fi pentru neutralitate.

Bordeaux. — Ziarul „Times” anunță: Duminecă și Luni Germanii au bombardat orașul Reims din nou.

Cristiania. — Anglia a închis Marea nordică cu mine, dela Scoția până la Island, fără să consulte statele interesate.

Londra. — Conan Doyle, autorul renumit al lui Scherlock Holmes, a pornit o acțiune în favoarea Germanilor și Austriecilor surprinși de război în Anglia.

Viena. — M. Sa a decorat cu crucea ordinului Francisc Iosif pe femeia Turmann-Wattmann, care alături de soțul ei a luat parte în luptă.

Petrograd. — Tarul va pleca în curând în Varșovia, unde se va încorona de rege al Poloniei și va da un nou manifest.

Berlin. — Principele Ioachim Albert a fost rănit de glonte la piciorul drept, în luptele din urmă.

Constantinopol. — Moștenitorul de tron al Germaniei a trimis lui Enver-pașa următoarea telegramă: Armata a V-a germană și comandamentul ei trimite salut frățesc armatei turcești.

Constantinopol. — În Bagdad s'au aliat o mulțime de puști de contrabandă la consulatul englez. Anglia s'a fost pregătit de mult.

Constantinopol. — Turcia își va concentra trupele mai întâi împotriva Rusiei. Lupte se vor da în Persia și Afganistan.

Londra. — Turcii întăresc litoralul Asielmici prin așezări de trupe. Locuitorii din Smirna se refugiază de teama flotei engleze.

Constantinopol.—În luptele de pe Marea Neagră Rușii au avut pagubă de 80 milioane cor. Turcii au respins cu succes atacul Rușilor la Erzerum.

Cairo. — Turcii au trimis 100 mii de cămile spre graniță, ca să poată înainta în desert. Englezii așteaptă atacul pregătit, dacă Turcii li-ar reuși să înainteze până la canalul Suez.

Berlin. — Consulul englez din Novorsijnski anunță: Crucisettoarele turcești au bombardat portul. Vaporul rusesc „Friderica” a fost scufundat. Paguba e de 4 milioane.

Constantinopol. — Aici se fac mari demonstrații pentru război. Populația huiduiește pe reprezentanții antantei. În Sevastopol au căzut 117 granate de pe vasele turcești la bombardare. — (A. T. U. — cenzurate.)

rat că nu toate serbările acelea au caracterul publicității celei mai extinse, totuși faptul trebuie reținut. Asemenea credem că e bine să se publice și notele de clasificare ale elevilor — și ar fi bine să se publice și în anuarele celorlalte școli de fete — pentru că dărea în vileag a notelor e un stimul mai mult pentru sârghișta elevelor. Forța acestei școli au fost însă prestațiunile excelente ale elevelor în lucrul de mână, făcute sub conducerea iscusitei profesoare doamna **Elisabeta Butean**, de prezent directoara școlii normale (preparandii) de fete din Lugoj. Consemnarea lucrurilor de mână — cu totul 718 lucruri de mână — publicată în anuar la pag. 135 poate da o idee despre ceea ce s'a lucrat aici și celui ce n'a avut fericirea să le admire la expoziția aranjată cu ele la sfârșitul anului școlar.

3. Școala civilă de fete din Arad are anuarul cel mai drăgălaș și mai simpatic, adevărată drăgălășenie de fecioară îmbrăcată cu hăinuțele cele mai frumoase ce le are. Partea primă a anuarului o constituie cronica anului școlar care este foarte bogată, fiindcă anul școlar trecut s'a inaugurat noul edificiu al școlii. Sunt cunoscute toate momentele acelor frumoase serbări de inaugurare și din acest ziar. Reimprospătăm aci numai dorința aceea a părintelui episcop dela Arad, ca noua școală de fete să contribuie și ea la combaterea luxului care ruinează tot mai mult neamul și care se poate asemăna „cu fiara numită vasilie, care fără să se atingă de om îl omoară numai cu privirea ochilor”. — Școala cea nouă, cu pavilioanele, curtea, grădina și capela ce o are e descrisă cu condei maestrul de d. director al școlii, Victor Stanciu. Remarcăm din avantațele noii școli sala de demonstrat, unde cu ajutorul unui schiopticon se proiectează pe perete tot felul de

† Dr. Fabiu Bontescu.

Arad, 5 Noemvrie.

A murit un soldat adevărat, spune comunicatul militar al regimentului.

Nu, a murit un erou român, spunem noi frații de sânge ai lui Dr. Fabiu Bontescu, care prin moartea lui, el, împreună cu mii de vieți stinse ale eroilor noștri, acolo pe câmpul de luptă în Galiția sau în Serbia, și prin sângele lor scump nouă au pecetluit zăpădul nostru cu puternicii acestei țări, cărora la vremea sa le vom aduce aminte și-i vom face să audă gemetele... noastre și să svânte lacrimile celor... mulți, cari însetează după sfânta, egalitate și dreptate....

Sublocotenentul Dr. Fabiu Bontescu a murit în spitalul din Chyrow, în urma unei răni mortale primite pe câmpul de luptă.

Lată prin ce cuvinte frumoase dar duioase d. sublocot. Ștefan Boeriu, dela reg. 16 de infanterie anunță distinsei familii Bontescu din Hațeg moartea înstrăinatului lor fiu și frate:

— In liniștea serii line, în buibuitul îngrozitor al tunurilor și al mitralierelor, fără mult șgomot, la un mănunchiu de raze de lună, jumătate ascunsă după un noruleț și îmbrobodită în ceață, și ieșind din când în când să mă lumineze un moment corpul rece și neînsulețit al prietenului iubit Fabi, — i-am lăcut azi, în 24 Oct. n. 1914, prohodul, asezându-l într'un mormânt separat, în grădina liceului ieșit din Chyrow.

El doarme înconjurat de sutele de ostași înmormântați în groapă comună în această grădină, întocmai cum era înconjurat și când era în viață, de toți câți îl cunoșteau.

Departa de cei mai dragi ai lui, străin în țară străină, — i s'a lăcut totuș o înmormântare — după împrejurări — după toată legea creștinească. Nu a murit uitat și nepomenit de nimeni. L'a prohodit părintele Ion Novac, cântăreț fiind un voi-nic din compania mea, Ion Buta, feciorii mei i-au împletit o cunună de brad și cu flori, iar cununa i-au așezat-o pe crucea mormântului lui, care poartă următoarea inscripție, în nemțește:

Hier ruhet

DR. FABIU BONTESCU

Fährnich des k. u. k. Infant. Reg. No. 64.

Vă comunic, că la înmormântare a luat parte între alții, și medicul șef al spitalului, sublocot. Dr. Liviu Turcu din Sibiu, ofițerul străini și feciori de-ai noștri. Dr. Turcu a fost de altfel la patul lui Fabiu când a închis ochii.

În posesiunea acestei sguđuitoare știri, nemângăiata familie a lansat următorul anunt funebrel:

Cu sufletul copleșit de durere aducem la cunoștința tuturor rudenilor și prietenilor, că iubitul nostru fiu, frate, cumnat și unchiu

Dr. Fabiu Bontescu

advocat în Hațeg și cadet r. al reg. c. și r. 64 de inf. mort pe câmpul de luptă, a fost înmormântat la 24 Oct. st. n. în grădina gimnaziului ieșit din Chyrow (Galiția).

Hațeg, 3 Noemvrie 1914.

Maria Bontescu n. Barițiu, mamă. Dr. Victor Bontescu, Virgil Bontescu, Veturia Dr. I. Papp, frați și soră, Dora Dr. V. Bontescu n. Vula, Dr. Ioan Papp, cumnați. Pavel Papp, Doina Papp, Doina și Lia Bontescu, nepoți.

Odihnească în pace!

INFORMAȚIUNI.

Arad, 5 Noemvrie 1914.

Regimentul de infanterie 41. Dintre regimentele, cari s'au distins în chip deosebit pe câmpul de onoare în Galiția și Bucovina a fost și regimentul de infanterie 41, regimentul de casă al Cernăuțului. Presa monarhiei a remarcat în cuvinte elogioase eroismul cu care s'a luptat acest regiment și ziarul creștin-social din Viena „Deutsches Volksblatt” a eternizat într'un articol intitulat „Der Wettstreit der Tapferkeit” vitejiile soldaților din regimentul bucovinean. Privitor la naționalitatea feciorilor,

din cari se compune acest regiment, presa a publicat date greșite, ceea ce l'a îndemnat pe deputatul bucovinean M. Chisanovici să adreseze ziarului „Deutsches Volksblatt” o scrisoare de rectificare, în care spune între altele:

„Ca Român mă simt de asemenea îndemnat să rectific pasajul articolului în care vorbiți despre naționalitățile reprezentate în acest regiment.

In regimentul de infanterie 41 Românii sunt reprezentați nu cu 40 ci cu aproape 80 de procente, fiind recrutat acest regiment din ținuturile sudice ale Bucovinei, locuite covârșitor de Români. Celelalte 20 procente le dau celelalte resă de popoare cari trăiesc în Bucovina, în cea mai mare parte coloniști germani. Rutenii cari locuiesc în nordul Bucovinei dau contingentul regimentului de infanterie 95. Regimentul 41 e în consecință regiment românesc.

Cred de necesară această constatare pentru că doresc peste tot ca să se constate că Românii cari trăiesc în Austro-Ungaria în acest războiu, nu numai își fac, ca în totdeauna datoria față de stat, ci și din faptul că din cei 30.000(?) Români cari trăiesc în Bucovina nu mai puțin de 5000 Români s'au anunțat ca voluntari în armată și stau acum de fapt pe câmpul de război, ca soldați regulați iar nu ca „legionari”.

De aceeaș însulețire pentru domnitor și Monarhie sunt stăpâniți — fără excepție — și Românii din Ungaria”.

D. Gherasim Serb și soția precum și d. George Popovici cassier la „Victoria” și soția dsale, au dăruvit 20—20 coroane pentru familiile soldaților plecați în război, ca răscumpărare de cununii pe sicriul răposatei dsoare Georgina Selegian din Talpos.

† Nicolae Bufta, notar comunal în Covăsinț, după un morb scurt a decedat în 20 Octomvrie (2 Noemvrie) 1914, în vârstă de 63 de ani. În mormântarea a avut loc în cimiterul bisericii române gr. din Covăsinț, Mercuri în 22 Oct. (4 Nov.) 1914. Odihnească în pace.

Rog pe toți aceia, cari știu ceva despre Ioan Petra, ofițer în regimentul 62, compania VI-a, să-mi comunice adresa. În 2 Octomvrie era în nordul Ungariei și de atunci n'a mai dat semn de viață.

Nina Petra

Belényes (com. Bihor)

Pe 2311—2

x „Borászati Lapok”, această cunoscută revistă de specialitate în Ungaria într'un articol intitulat „Oltványtelepek” aduce laude pepineriei de ulțoi de vie de pe Târnave a lui Caspari Frigyes, în Mediaș (Medgyes) și aduce mai multe fotografii. Cereți admirabilul și bogatul preț curent al acestei firme, care vi se trimite gratis și franco.

A VIZ.

Spre orientarea publicului din România, relativ la abonamentele cu cari vor să ne onoreze, la achitarea lor etc., facem cunoscut, că, pentru a înlesni raporturile, d. ing. GR. DABIIA, din București, str. Rumeoară 23, este reprezentantul nostru administrativ, dispunând pentru întreaga țară de o organizație excelentă pentru care și asumă toată răspunderea.

DIRECTIUNEA.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI
MODERATE LA ADMINISTRA-
— TIA ACESTUI ZIAR. —

TELEFON: 750.

Regele Bulgariei în Tracia. Se anunță din Soifa: Călătorind în Tracia regele Bulgariei a întâlnit fugari greci cari de câțva timp vin numărându-se pe teritoriul bulgar goniti fiind de Turci și a dat 500 franci ca să-și cumpere pâine și carne unor săraci cari așteptau la Dedeagaci să fie transportați în Grecia. Acest act de milă al regelui a impresionat adânc pe Greci. (Agenția bulgară.)

x Nouă berărie și ospătărie se va deschide în Arad, str. Eötvös, lângă farmacia Rozsnyai, restaurată și mobilată radical. Deschiderea va avea loc în 31 Oct. n. Mă voi nuzi totdeauna să servesc mușterii cu beuturi curate și bune, mâncări reci și calde gustoase, pentru ca în modul acesta totdeauna să posed încrederea on. mușterii. Zilnic bere „Fővárosi Mátyás királysör”.

Vipt se dă și acasă cu preț moderat. Incăperi speciale pentru societăți. Roagă binevoitorul sprijin: Mojzes Ferencz, fostul conducător la „Lloyd” și „Panonia”.

Ultima oră.

LUPTE CRÂNCENE LÂNGĂ ROUSSELAERE.

Rotterdam—Andenberg. — Lângă orașul Rousse-laere, în Flandria de vest, de trei zile se dă o luptă extrem de crâncenă între trupele germane și armatele aliate. Aci se dau și lupte de aeroplane. Aeroplanele germane când sunt atacate se apără prin aceea că aruncă bombe de fum și astiel se fac invizibile.

LUPȚĂ NAVALĂ.

Berlin. — În 3 Nov. flota germană a atacat cuirasatul englez „Haleyon”. Acesta primind ajutoare, vasele germane s'au retras.

INFRÂNGEREA RUȘILOR ÎN CAUCAZ.

Constantinopol. — Dela cartierul principal otoman se anunță: Rușii își întăresc pozițiile la graniță, dar dela Ischam i-am respins. Pierderile Rușilor sunt mari. Dispoziția și moralul trupelor noastre sunt excelente.

INCEPEREA OSTILITĂȚILOR ÎNTRE PERSIA ȘI RUSIA.

Frankfurt. — „Nowoje Wremja” e informat că seicul Abdullah a sosit cu 3000 cavaleriști persieni la Urnia.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

„Casina din Tilișca” abonamentul D-v. a fost plătit până la 1 Iulie a. c. Aceți restanță 3 cor. și 20 fileri.

Ioan Costa, Cocioaba. Listele soldaților răniți se pot căpăta nu la noi ci la adm. Foli Poporul Român, Budapest, VII. Ilka u. 36.

Adrian Neagoe, inv. Buzd. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Noemvrie a. c.

Dr. Nicolae Stanilă, Cartag. Am primit 7 cor. abonament până la 31 Ianuarie 1915.

Silviu Bichicean, Nereu. Am primit 14.20 cor. abonament pe sem. II. a. c.

Alexandru Jucu, Răchita. Am primit 4.80 cor. abonament până la 31 Dec. a. c.

Iosif Mercea, Pola. Am primit 12 cor. abonament până la 31 Decemvrie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Loc deschis. *)

PROVOCARE.

Conform decizului Nr. 25/1914 al com. par. gr. ort. rom. din loc, din nou se provoacă învățătoarea Ana Ivan-Sebeșan ca cel mult până în 8 Noemvrie n. a. c. inomis să-și reocupe postul învățătoresc că la caz contrar se consideră de abzisă.

Sajtény (Șeitin) la 4 Nov. n. 1914.

Petru Nemet,
cond. of. par.

Georgiu Șiclovan,
pres. com. par.

Demetriu Micu,
not. com. par.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacția nu ia răspunderea.